

להתחשב ברגשות השכנים

Category: וילך

אם יש לכם 60,000 דולר, תוכלו בקלות לכתוב ספר תורה ולקיים את המצווה. אם לא, תסתפקו בקניית חומשים. אולם את מצוות 'הקהל' שקודמת ברשימה, יכול כל אחד מאיתנו לקיים גם היום.

מתי מתאים לחגוג

הכנסת ספר תורה הוא אירוע משמח שמאוד דומה לחתונה. את האותיות האחרונות של התורה מסיימים בבית המשפחה שתרמה את ספר התורה, ואז מוליכים את הספר תחת חופה בשירה וריקודים, עם תזמורת ולפידים עד לבית הכנסת.

כשמתקרבים לבית הכנסת מספר אנשים מוציאים את ספרי התורה שכבר נמצאים בשימוש בבית הכנסת מארון הקודש כדי 'לקבל' את ספר-התורה החדש. כשנכנסים עורכים שבעה הקפות כמו בשמחת תורה, וזהו יום חג לכל הקהילה.

לפני כמה שבועות הייתה אמורה להתקיים הכנסת ספר-תורה באחת מהקהילות היהודיות בלונדון. האירוע תוכנן כבר לפני זמן רב, אבל אז המלכה מתה, וכל המדינה התאבלה עליה. נשאלה השאלה האם נכון לעשות אירוע ברחובה של עיר עם תזמורת וריקודים בתוך ימי האבל על המלכה.

השאלה נשלחה לשולחנו של הרב וייס מאנטוורפן בלגיה, ותשובתו הייתה שצריך לדחות את האירוע. הוא הביא כמה סיפורים מהתלמוד בנושא. ישנה סוגיה שלמה במסכת גיטין שמספרת על האירועים שהובילו לחורבן בית המקדש השני. בין הדברים הגמרא מספרת על אזור בהרי יהודה שנקרא "הר המלך", שם היו נוהגים שכשמוליכים חתן וכלה לחופה היו מוליכים לפניהם תרנגול ותרנגולת כסגולה שיפרו וירבו כתרנגולים.

פעם אחת, בעת שהוליכו זוג לחופה, עבר גדוד של חיילים רומאים והם חרמו את התרנגולים מהיהודים. התנפלו עליהם בני העיר והיכו אותם. באו ואמרו לקיסר 'מרדו בך היהודים' ובתגובה הקיסר בא עליהם במלחמה. בין התושבים היה אחד שנקרא בר דרומא שהיה גיבור גדול עד שצבא הקיסר לא יכל לעמוד כנגדו. הקיסר הניח את הכתר שלו על הקרקע לאות אבל והוא פנה לקב"ה ואמר "ריבונו של עולם אם נוח לך אל תמסור אותי ואת מלכותי בידי אדם אחד בלבד". כלומר, זה לא כבוד לרומא ליפול בידי אדם אחד בלבד.

בינתיים אותו בר דרומא נכשל בדיבורו ואמר דברי תרעומת על הקב"ה כאילו הוא זנח את עם ישראל. כתוצאה מכך בא נחש הכיש אותו ומת. אמר הקיסר כיון שהתרחש לי נס שלא מכוחי,

בפעם הזו אני אניח להם, הניחם והלך.

כשהיהודים בהר המלך שמעו שהקיסר עזב, הם רקדו, אכלו ושתו והדליקו נרות לשמחה עד שכל האזור היה מואר באור הנרות של אותה חגיגה. המושל שמע על שמחת היהודים ואמר "אני ויתרתי להם והם שמחים במפלתי?!" הוא החליט לחזור ולכבוש אותם.

הקיסר נכנס עם צבא אדיר למקום והם הרגו אלפי יהודים, וכשהחיילים רצחו במקום אחד עדיין שרו ורקדו במקום אחר ולא היו יודעים אלו מאלו מרוב גודלו של המקום (גיטין נז, א). כל זה קרה בגלל שיהודים שרו וחגגו ברגע הלא נכון, והקיסר פירש את זה שרוקדים על מפלתו וזה גרם לחורבן הר המלך.

תקדים היסטורי

סיפור דומה מובא במדרש על טריאנוס שהיה קיסר רומי משנת 98 עד שנת 117. אשתו ילדה בן בליל תשעה באב, וכידוע שעם ישראל מתאבל בתשעה באב על חורבן בית המקדש. ישנם כאלו שנוהגים לשבת בחושך ליד מנורה קטנה ולקרוא את ספר איכה, וגם באותה שנה הקהילה היהודית נהגה אבלות. עברו כמה חדשים ואותו תינוק מת. כמובן שכל אנשי הממלכה היו שרויים בעצב על מותו של בן המלך.

מותו של הילד קרה בדיוק בחג החנוכה והיהודים לא ידעו מה לעשות. "אמרו ישראל נדליק או לא נדליק, אמרו נדליק ומה שיבוא עלינו יבוא עלינו". הלכו ואמרו לשון הרע לאשתו של טריאנוס שאותם יהודים כשאת ילדת בן הם התאבלו ועכשיו כשהילד מת הם מדליקים נרות. היא כתבה לבעלה "עד שאתה הולך וכובש מדינות אחרות, בוא ותכבוש את אותם יהודים שמרדו בך", והוא אכן בא והרג אותם (איכ"ר א, מה, ד, כ"ב). שוב אנו למדים שלא עושים מסיבות בזמן שהשכנים הלא יהודים מתאבלים, ובפרט שהמלכה היתה אוהדת יהודים אמיתית.

בנוסף לכך, הוא מביא ראיה עד כמה ישראל נזהרו בדברים הללו מהלכה מאוד מעניינת. בזמן שבית המקדש היה קיים, הכוהנים והלוויים התחלקו לעשרים וארבעה משמרות, כאשר כל משמר עבד שבוע בבית המקדש. פירושו של דבר שלכהן היו שבועיים בשנה שהיה לו סיכוי לעבוד בבית המקדש. ואותו דבר ללוויים. מול כל משמר היה "מעמד" של ישראלים שתפקידם היה להתכנס באותו שבוע בעריהם להתפלל ולצום במשך ימי השבוע שהקורבנות שאחיהם הכוהנים מקריבים בבית המקדש בירושלים יתקבלו לרצון.

אומרת הגמרא (מס' תענית כז, ב) שביום שישי וביום ראשון הם לא צמו. מדוע? "בערב שבת מפני כבוד שבת", כי זה לא יאה להיכנס לשבת מתוך צום. אבל מדוע לא היו מתענים ביום ראשון שהוא לאחרי השבת? אומר רבי יוחנן "מפני הנוצרים", היות שעושים אותו יום טוב שלהם ואם יראו שמתענים ביום החג שלהם זה יכול לעורר אנטישמיות שיהודים מתאבלים ביום חגם. שוב אנו למדים עד כמה עם ישראל נזהר מכל הנהגה שיכולה להתפרש כזלזול באלו שאינם

יהודים. ולכן הגיע הרב למסקנה שיהיה נכון לדחות את הכנסת ספר-תורה לתאריך אחר.

המצווה האחרונה, וזו שלפניה

היסוד למצות כתיבת ספר תורה כתוב בפרשת השבוע וילך, וזוהי המצווה האחרונה בתורה "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" (לא, יט). אומרת הגמרא שמכאן לומדים "שאף-על-פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה מצוה לכתוב משלו". ואכן נפסק להלכה ש"מצות עשה על כל איש מישראל לכתוב ספר תורה".

אנחנו היום מקיימים מצוה זו על ידי שקונים ספרים מודפסים של תורה, ולא חייבים ממש ספר תורה, אבל בוודאי שזוהי מצוה גדולה לכתוב ספר-תורה. בפועל זוהי מצוה יקרה. ספר תורה עולה ששים אלף דולר ויותר, כך שרוב עם ישראל לא יכול להרשות לעצמו מצוה יקרה כזאת.

מאידך ישנה מצוה נוספת בפרשת השבוע שלא הרבה מכירים אותה, והיא מצות "הקהל", שנאמרה לפני מצות כתיבת ספר-תורה: "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות", כשעם ישראל עלה לרגל לבית המקדש בירושלים, "הקהל את העם" (וילך לא, י-ב).

בזמן שבית המקדש היה קיים, פעם בשבע שנים בחג הסוכות של מוצאי שנת השמיטה, היו מקהילים את כל עם ישראל אנשים נשים וטף לירושלים והמלך היה עולה על בימה גבוהה במוצאי יום טוב של סוכות, וקורא פרשיות מספר 'דברים'.

מטרת המצווה היא "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת". המטרה של הקהל היא שפעם בשבע שנים עם ישראל ישחזר את החוויה של מתן תורה בהר סיני, וכמו שאז הם עמדו כולם יחד וקיבלו על עצמם לקיים את התורה, הרי שפעם בשבע שנים ישחזרו שוב את החוויה הזאת בירושלים, יחד עם המלך שקורא מתוך ספר התורה.

נכון שזה לא ממש דומה למתן תורה. בכל זאת כשכולם מתאספים יחד עם המלך בירושלים, זוהי כבר חוויה חשובה, ובפרט שזה היה בחג הסוכות של מוצאי שנת שמיטה. בימי התנ"ך שנת שמיטה הייתה "שנת שבתון" לכל עם ישראל, כולם היו חקלאים ובשנת השמיטה אסור לעבוד את הארץ. מה עשו החקלאים באותה שנה, הם למדו תורה, ואם כן אחרי שנה שלמה שבו עם ישראל רובו ככולו היה עסוק בתורה, אז כשהם באו לירושלים בחג הסוכות הם היו מוכנים נפשית לקבל על עצמם את התורה מחדש.

השנה שזו עתה הסתיימה הייתה שנת שמיטה, ובארץ הקודש לא עבדו את השדות, ואם כן השנה החדשה היא שנת 'הקהל'. הרבי דיבר פעמים רבות על כך שלמרות שאנו לא נמצאים בירושלים ואין לנו בית מקדש או מלך, בכל זאת את החלק הרוחני של המצווה אנחנו יכולים לקיים גם היום על ידי כך שאנו נתקהל יחד, נאסוף בבית קבוצה של יהודים ונלמד קצת תורה ונתחזק לפחות במצווה אחת. אז קיימנו את החלק הרוחני של מצות הקהל.